

Skipulagsstofnun
b/t Sigurður Ásbjörnsson
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Reykjavík 11. júlí 2019
UST201906-041/B.S.
10.05.04

Efni: Mat á umhverfissáhrifum - Suðurnesjalína 2 – frummatsskýrsla. Umsögn

Vísað er til bréfs Skipulagsstofnunar dags. 31. maí sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um ofangreinda framkvæmd.

Um er að ræða 220 kV háspennulínu sem liggja mun milli Hafnarfjarðar og Rauðamels sem er í landi Grindavíkur. Loftlínan um Hrauntungur er áætluð alls um 32 km löng og jarðstrengur í Hafnarfirði áætlaður 1,4 km langur. Til hægðarauka og lýsingu og mismunandi áhrifum hefur framkvæmdasvæðinu verið skipt í eftirtalinn fjögur svæði: Hafnarfjörð sem í grófum dráttum er þéttbýli og svæði sem skipulagt hefur verið fyrir byggð.

Almenning sem að hluta er óraskað hraun, en á því svæði eru nú Suðurnesjalína 1 og Reykjanesbraut. Á þessu svæði er ráðgert að reisa tengivirki þar sem saman munu koma þær línur sem nú liggja um tengivirki í Hamranesi auk Suðurnesjalínu 2.

Strandarheiði þar sem Suðurnesjalína 1 og Reykjanesbraut liggja samhliða. Njarðvíkurheiði þar sem Suðurnesjalína 2 mun enda í tengivirki á Rauðamel þar sem nú koma saman háspennulínur frá Svartsengi og Reykjanesvirkjun.

Bygging tengivirkis í Hrauntungu er ekki hluti af fyrirhugaðri framkvæmd og því ekki metin í þessari frummatsskýrslu. Umhverfisstofnun telur að eðlilegast hefði verið að meta umhverfissáhrif línanna og jarðstrengja ásamt byggingu og rekstri tengivirkis í samhengi við umrædda framkvæmd þar sem tengivirkið ákvarðar legu Suðurnesjalínu 2 auk legu annarra háspennulína í framtíðinni.

Valkostir

Skoðaðir eru sex valkostir. Tveir jarðstrengir, annar valkostur A fylgir Suðurnesjalínu 1 hinn valkostur B fylgir Reykjanesbraut. Tveir kostanna eru loftlínur. Aðalvalkostur C fer um Hrauntungur og frá mörkum Hafnarfjarðar og Voga fylgir kosturinn Suðurnesjalínu 1. Hinn loftlínukosturinn C² fylgir Suðurnesjalínu 1 á núverandi línuleið, þ.e. a. s. C² fer ekki um Hrauntungur. Fjallað er um tvær blandaðar leiðir, D loftlína samsíða Suðurnesjalínu 1, en á 7 km kafla verður línun lögð í jörðu á Strandarheiði næst

Reykjanesbraut. Blönduð leið E sami kostur og D, nema í stað jarðstrengs eru línurnar á sama mastri á 7 km kafla.

Jarðstrengir

Umhverfisstofnun telur að þegar valin er leið fyrir jarðstreng að meginatriði sé að hafa í huga a. lið 2. mrg. 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd, þ.e. að forðast sé að velja strengleið sem liggur um óraskað eða lítt raskað hraun. Einnig ætti að varast að velja strengleiðir í berg eða klappir þar sem sprengja gæti þurft skurði fyrir strengi með tilheyrandi óafturkræfu raski. Tæknilegar takmarkanir eru á því hversu langa jarðstrengi er unnt að leggja á hverju svæði sem getur náð til margra háspennulína. Því telur Umhverfisstofnun að velja eigi þær strengleiðir þar sem unnt er að leggja strengi í laus jarðlög og forðast klappir og sérstaklega eldhraun þar sem áhrif lagningar jarðstrengja yrðu mikil og óafturkræf. Hafa ber í huga að við lagningu jarðstrengja er ekki unnt að víkja mikið frá beinni línu. En við langningu háspennulína er unnt að leggja línuvegi á þann hátt að þeir falli að landi og við slíka slóðagerð er unnt að krækja hjá klettum og öðrum jarðminjum sem ekki er möguleiki við lagningu jarðstrengs. Lagning jarðstrengs getur því haft verulega neikvæð áhrif á fjölbreytt yfirborð eins og í Almenninum sem einkennast af miklum fjölbreytileika jarðminja og gróðurs þar sem í hrauninu eru margir rishólar sem unnt er að sneiða hjá þegar um loftlínu er að ræða. Því telur Umhverfisstofnun að lagning jarðstrengja á því svæði þar sem ráðgert er að leggja Suðurnesjalínu 2 sé slæmur kostur vegna neikvæðra áhrifa á jarðmyndanir sem njóta sérstakrar verndar. Stofnunin vill benda á að ef lagður verði jarðstrengur samsíða Reykjanesbraut þá mætti strengurinn ekki vera nær veginum en 10 m miðaða við vegöxl. Þetta myndi þýða að víða væri strengurinn utan þess svæðis sem raskað var við lagningu Reykjanesbrautar.

Jarðstrengsmöguleikar hvernar háspennulínu verður að skoða í samhengi við þá jarðstrengsvalkosti sem til eru á hverju og einu dreifisvæði Landsnets. Dreifikerfinu er skipt upp í svæði og hvert svæði er háð ákveðnum takmörkunum varðandi lengd jarðstrengja. Því telur Umhverfisstofnun að við val á strengleiðum sé fyrst og fremst litið til þess að leggja jarðstrengi í laus jarðlög þannig að sýnileg ummerki um framkvæmdina og rask á jarðminjum verði sem minnst.

Loftlínur

Umhverfisstofnun telur að á því svæði sem Suðurnesjalína 2 liggur um, sem einkennist að stórum hluta af hrauni frá nútíma, felast minnstu varnanlegu umhverfisáhrif önnur en sjónræn áhrif af lagningu loftlína. Varðandi afturkræfni er unnt að líta til svæðis ofan við Saurbæ á Hvalfjarðarströnd þar sem háspennulína í kjarrivöxnu landi var rifin fyrir rúmlega 10 árum síðan og fjótlega eftir að línan var rifin sáust hverfandi ummerki um slóðir. Að mati stofnunarinnar þarf að líta til langs líftíma háspennulína þegar fjallað er um varanleika þeirra. Umhverfisstofnun veltir því fyrir sér hvort fjalla ætti frekar um framkvæmdir sem hafa 70-80 ára líftíma sem varanlegar framkvæmdir sem þó eru afturkræfar. Í þessu samhengi bendir stofnunin á að Skipulagsstofnun fer með umsjón matslaga.

Hafnarfjörður

Á þessu svæði liggur framkvæmdasvæðið að mestu um raskað svæði og svæði sem skipulagt hefur verið undir byggð og eru áhrifin fyrst og fremst sjónræn. Hins vegar hefur skipulag á þessu svæði verulega neikvæð áhrif á næsta svæði Almenning með því að beina raflinum og tengivirkjum fjær fyrirhugaðri og núverandi byggð og inn á óraskað svæði. Umhverfisstofnun telur að framkvæmdaaðili og sveitarstjórnir þurfi að kanna nánar hvort ekki sé unnt að fella betur saman byggð og dreifikerfi raforku fremur en að skipuleggja þau inn á lítt raskað svæði eins og hér er fyrirhugað.

Almenningur

Umhverfisstofnun telur að á þessu svæði verði helstu neikvæð heildaráhrif framkvæmdarinnar bæði vegna umræddrar framkvæmdar og einnig vega síðari framkvæmda sem tengjast nýju tengivirki í Hrauntungu sem ekki er hluti af þessari framkvæmd. Almennigur er fallega gróið hraun úfið og með ýmsum fallegum hraunmyndunum. Er hér líklega um kjörið útivistarsvæði í jaðri byggðar að ræða. Umhverfisstofnun telur að velja ætti tengivirkinu stað nærri mörkum svæða Almennings og Hafnarfjarðar helst innan þegar raskaðs svæðis. Helstu rök fyrir þessu eru þau að bygging tengisvirkis krefst þess að hraun verði jafnað á nokkuð stóru svæði undir mannvirki og í náinni framtíð munu fleiri háspennulínur og jarðstrengir tengjast tengivirkinu með miklu og ófyrirsjáanlegu jarðsraski á svæði sem að mati stofnunarinnar hentar mjög illa til framkvæmda af því tagi sem hér um ræðir. Þegar hefur verið lögð línuslóð og gerð plön í Almenningi en eins og sjá má falla þessir slóðar vel í landið og geta nýst til útivistar. Umhverfisstofnun telur að á þessu svæði sé besti kosturinn að leggja Suðurnesjalínu 2 samsíða núverandi línu og færa fyrirhugað tengivirki í það línustæði. Ekki ætti að líta þannig á tilvist línuslóðar að hún í sjálfur sér réttlæti frekari framkvæmdir á þessu svæði.

Strandarheiði

Á þessu svæði telur Umhverfisstofnun loftlínu meðfram núverandi línu eða jarðstreng með Reykjanesbraut vera góðan kost. Helstu áhrif á þessu svæði verða sjónræn áhrif. Til að bregðast við þeim kynnir Landsnet nýjan kost sem felst í því að leggja nýja línu á kaflanum næst Reykjanesbraut þar sem kynntir eru tveir valkostir milli mastra 58-79. Annar kosturinn er jarðstrengur meðfram Suðurnesjalínu 1 og hins vegar svokölluð tvírásamöstur þar sem báðar línurnar, þ.e. Suðurnesjalína 1 og Suðurnesjalína 2 eru á sama mastri og verður hvert mastur með þremur súlum.

Á þessu svæði telur Umhverfisstofnun besta kostinn að leggja Suðurnesjalínu 2 samsíða Suðurnesjalínu 1 alla leið frá Hraunhelli að Rauðamel (valkostur C²). Umhverfisáhrif lagningu Suðurnesjalínu 2 um Hrauntungu felst að mati stofnunarinnar aðallega í byggingu tengisvirkis og framtíðar tengingum við það. Stofnunin telur að sjónræn áhrif tveggja samsíða lína eða tveggja lína á sömu stæðu geta haft áþekk sjónræn áhrif í för með sér. Ef til vill er óvíst hvernig sjónræn viðbrögð verða við breytileika í mastragerð.

Hins vegar telur Umhverfisstofnun að ef lagður verður jarðstrengur þá ætti fremur að leggja hann meðfram Reykjanesbraut í stað þess að gera nýja strengleið við línuveg Suðurnesjalínu 1.

Njarðvíkurheiði

Þarna liggur línan um svæði sem mjög víða hefur verið raskað við framkvæmdir af ýmsu tagi um langt skeið. Umhverfisstofnun telur að helstu áhrif framkvæmdarinnar á umræddu svæði gætu orðið á fuglalíf vegna aukinnar áflogshættu fugla sem sækja í Seltjörn. Á þessum farleiðum gæti verið til bóta að nota tvírásamöstur þar sem leiðarar línanna væru í sömu hæð þar sem leiðarar lína sem eru mishátt frá jörðu geta reynst fuglum hættulegri. Umhverfisstofnun telur ekki að lína eða aðrar útfærslur á þessu svæði hafi neikvæð áhrif á útivistarsvæði við Seltjörn þar sem línur verða lítt sýnilegar frá suðurhlíðum ofan Seltjarnar. Umhverfisstofnun telur mikilvægt að á þessu svæði verði áflug vaktað ef háspennulína verður fyrir valinu við lagningu Suðurnesjalínu 2 og brugðist við t.d. með merkingum línunnar ef áflugt eykst þannig að óásættanlegt sé að álitu sérfræðinga. Líkt og áður sagði þá telur Umhverfisstofnun loftlínu vera álitlegri kost en jarðstreng á þessu svæði vegna verndargildis jarðminja og að ásýnd svæðisins er nú þegar markað af umsvifum mannsins.

Niðurstaða

Umhverfisstofnun telur að minnst rask á jarðminjum fylgi valkosti C^2 og er það því sá valkostur sem stofnunin telur valda minnstum umhverfisáhrifum. Næst besti valkosturinn m.t.t. umhverfisáhrifa er valkostur C loftlína meðfram Suðurnesjalínu 1 sem er aðal valkostur framkvæmdaraðila. Umhverfisstofnun telur að jarðstrengur meðfram Suðurnesjalínu 1 sé líklegur til að hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér vegna óafturkræfs rasks á jarðminjum.

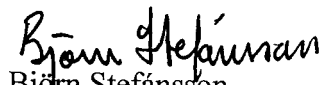
Varðandi staðsetningu rafmagnslína hefur Umhverfisstofnun lagt áherslu á að þessi mannvirki fylgi öðrum mannvirkjum s.s. raflínunum og vegum, nýtt verði þegar röskuð svæði og forðast að taka ný svæði undir mannvirki ef þess er nokkur kostur. Umhverfisstofnun hefur einnig lagt áherslu á að jarðstrengir séu frekar lagðir í laus jarðlög og forðast verði eins og kostur er að leggja jarðstrengi um eldhraun, sem falla undir sérstaka vernd 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd, sérstaklega þar sem um óröskuð svæði er að ræða. Á línu- eða jarðstrengsleiðum Suðurnesjalínu 2 er farið um svæði sem þegar hefur verið raskað. Umhverfisstofnun telur að jarðstrengur meðfram Suðurnesjalínu 1 í hrauni og bergi geti haft umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér sérstaklega á svæðini austan Afstapahrauns og á hluta Þráinsskjaldarhrauns vegna jarðrasks sem fylgja mun lagningu jarðstrengs í hraun þar sem fleyga þarf eða sprengja rás í bergið fyrir jarðstrengina. Umhverfisstofnun telur að bestu valkostirnir sem hér eru til umfjöllunar séu annars vegar lagning Suðurnesjalínu 2 frá Hraunhelli að Rauðamel (valkostur C^2). Nokkuð síðri kostur er að leggja jarðstreng meðfram Reykjanesbraut ef tenging frá línustæði verði ekki um óraskað hraun austan Kúagerðis. Annars gæti sú tenging sem sýnd í gögnum um óraskaðan hluta Hvassahrauns haft veruleg neikvæð sjónræn áhrif í för með sér.

Varðandi svæðið Almennung telur Umhverfisstofnun mjög óheppilegt að þannig hafi verið staðið að skipulagsmálum að nýju tengivirki sem verða mun einskonar „hnútpunktur“ í dreifikerfi raforku á þessu svæði hafi verið valinn staður í Hrauntungu í Almennungi. Rétt er að benda á að þegar hafa verið lagðar slóðir og gerð plön á umræddu svæði, en í framtíðinni munu fleiri raflínur tengjast tengivirki í Hrauntungu ýmist með loflínum eða jarðstrengjum. Umhverfisstofnun telur að staðsetning tengivirkis í jafn fallegu og grónuð svæði og hrauni í Almennungi henti einstaklega illa undir mannvirki af þessu tagi. Því má segja að línan sem slík sem reist verður við plön sem þegar eru til staðar hafi verulega neikvæð umhverfisáhrif í för með sér, en Suðurnesjalína 2 ásamt tengivirki í Hrauntungu og þeim línunum sem einnig munu tengjast og hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér vega varanlegra og óafturkræfra áhrifa á gróði og úfið eldhraun sem lítt raskað myndi nýtast vel til útivistar.

Líkt og Umhverfisstofnun tók fram hér á undan þá verður að skoða jarðstrengsmöguleikar hverrar háspennulínu í samhengi við þá jarðstrengsvalkosti sem til eru á hverju og einu dreifisvæði Landsnets. Dreifikerfinu er skipt upp í svæði og hvert svæði er háð ákveðnum takmörkunum varðandi lengd jarðstrengja. Því telur Umhverfisstofnun að við val á strengleiðum sé fyrst og fremst litið til þess að leggja jarðstrengi í laus jarðlög þannig að sýnileg ummerki um framkvæmdina verði sem minnst. Umhverfisstofnun bendir á að neikvæð áhrif loflínu, líkt og í valkostum C og C², á ásýnd svæðis séu óveruleg þar sem línan liggur meðfram Suðurnesjalínu 1 og bera svæðin á Njarðvíkurheiði og í Hafnarfirði merki manngerðs umhverfis með umfangsmiklum innviðamannvirkjum.

Ef niðurstaðan verður að leggja jarðstreng meðfram Reykjanesbraut telur Umhverfisstofnun að tengja ætti Suðurnesjalínu 2 við jarðstrenginn annað hvort um raskað svæði í Kapelluhrauni eða raskað svæði í Afstapahrauni en ekki um óraskað hraun í Almennung austan Afstapahrauns.

Beðist er velvirðingar á því hve dregist hefur að svara þessu erindi.

Björn Stefánsson
sérfræðingur

Virðingarfyllst

Rákel Kristjánsdóttir
sérfræðingur